

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 342/2021
26.10.2022. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Добриле Страјина, председника већа, Гордане Комненић и Драгане Миросављевић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ... код ..., чији је пуномоћник Невена Протић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије – Министарство правде, коју заступа Државно правобранилаштво, Београд, ради накнаде штете, одлучујући о ревизијама тужиоца и тужене изјављеним против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 4873/20 од 16.09.2020. године, исправљене решењем истог суда Гж 4873/20 од 02.11.2020. године, у седници већа одржаној 26.10.2022. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈАЈУ СЕ као неосноване ревизије тужиоца и тужене изјављене против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 4873/20 од 16.09.2020. године, исправљене решењем истог суда Гж 4873/20 од 02.11.2020. године.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Београду П 10649/18 од 01.06.2020. године, ставом првим изреке, делимично је усвојен тужбени захтев тужиоца и обавезана тужена да тужиоцу на име накнаде нематеријалне штете због неоснованог лишења слободе исплати износ од 14.552.000,00 динара, са каматом почев од 01.06.2020. године, као дана пресуђења. Ставом другим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиоца према туженој преко износа досуђеног у ставу првом изреке пресуде, односно за износ од 20.908.000,00 динара са законском затезном каматом почев од 01.06.2020. године па до исплате, као неоснован. Ставом трећим изреке, тужилац је ослобођен обавезе плаћања судских такси. Ставом четвртим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу на име накнаде трошкова парничног поступка исплати износ од 229.500,00 динара са законском затезном каматом почев од дана извршности пресуде па до исплате.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 4873/20 од 16.09.2020. године, која је исправљена решењем истог суда Гж 4873/20 од 02.11.2020. године, ставом првим изреке, одбијене су као неосноване жалбе тужиоца и тужене и првостепена пресуда потврђена у делу става првог изреке којим је тужена обавезана да тужиоцу на име накнаде нематеријалне штете због неоснованог лишења слободе плати 10.000.000,00 динара са затезном каматом од пресуђења до исплате и у ставу другом изреке. Ставом другим изреке, преиначена је првостепена пресуда у преосталом делу става првог

изреке и одбијен као неоснован тужбени захтев у делу у којем је тражено да се тужена обавезе да тужиоцу на име накнаде нематеријалне штете због неоснованог лишења слободе плати 4.552.000,00 динара са законском затезном каматом од 01.06.2020. године као дана доношења првостепене пресуде па до исплате. Ставом трећим изреке, преиначено је решење о парничним трошковима садржано у ставу четвртном изреке исте пресуде тако што је тужена обавезана да тужиоцу на име парничних трошкова уместо износа досуђеног првостепеном пресудом плати 184.500,00 динара са затезном каматом од извршности пресуде па до исплате. Ставом четвртим изреке, одлучено је да свака странка сноси своје трошкове другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужилац и тужена су благовремено изјавили ревизије и то тужилац из свих законом прописаних разлога, а тужена због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Испитујући добијану пресуду на основу члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 72/11... 18/20) Врховни касациони суд је оценио да су ревизије неосноване.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је правноснажном пресудом Вишег суда у Београду К 628/14 од 07.04.2017. године ослобођен од оптужбе за кривично дело тешко убиство у саизвршилаштву из члана 114. став 1. тачка 4. у вези члана 33. КЗ и разбојништво из члана 206. став 2. КЗ. Тужиоцу и трећим лицима је стављено на терет да су делујући као група ушли у кућу оштећених и покушали да присвоје новац употребом силе, али да у томе нису успели, да су физички повредили оштећене и да је један од оштећених неколико дана касније подлегао повредама, а да су после тога употребом претње одузели новац у продавници. Тужилац је због сумње да је учествовао у овим догађајима ухапшен 12.10.2011. године, притвор је одређен решењем истражног судије од 13.10.2011. године из разлога предвиђених одредбом члана 142. став 1. тач. 2) и 3) ЗКП ради отклањања ризика да окривљени не омете поступак утицањем на сведоке, саучеснике и оштећене и да не понови дело и продужаван је из истих разлога до доношења пресуде К 184/12 од 16.01.2014. године којим је тужилац био оглашен кривим. Посебним решењем претресног већа притвор је продужен до упућивања тужиоца на издржавање казне. Наведена пресуда је укинута решењем Апелационог суда у Београду Кж1 426/14 од 11.06.2014. године, а притвор је продужен. Решењем Вишег суда у Београду К 628/14 од 17.04.2015. године притвор је укинут и замењен мером забране напуштања боравишта без одобрења суда и тужилац је тог дана пуштен на слободу. Ово решење је укинута решењем Апелационог суда у Београду Кж2 923/15 од 12.05.2015. године, предмет је враћен првостепеном суду на поновни поступак, па је решењем првостепеног суда К 628/14 од 19.05.2015. године тужиоцу поново одређен притвор који ће се рачунати од поновног лишења слободе. Тужилац се по овом решењу вратио у притворску јединицу 02.06.2015. године. Притвор је одређен на основу члана 211. став 1. тачка 3) ЗКП јер је суд оценио да постоји ризик да би окривљени уколико остане на слободи због постојања особитих околности могао да понови пријављено дело. Решењем К 628/14 од 19.02.2016. године мера притвора је замењена мером забране напуштања стана, а ова мера је укинута

22.02.2017. године. Тужилац је рођен ... године и раније није осуђиван. У притвору је био смештен у собу са десет притвореника, а родитељима је одобрено да га посете након месец дана. Први контакт са спољним окружењем је имао у априлу 2015. године, када је притвор укинут, за њега је то било стресно јер су га познаници избегавали. У кућном притвору му је било тешко да се суочава са патњом својих укућана. Емотивна веза са девојком је прекинута због лишења слободе, јер девојка није могла да издржи притисак због вођења поступка. Није успео да се запосли па је прихватио да непријављен ради повремене послове у својој струци. Током притвора је утврђена промена на штитној жлезди. Захтев за вансудско обештећење је поднет 19.02.2018. године, с тим што није дошло до закључења споразума о накнади нити исплате дела штете.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, да је тужилац током вођења кривичног поступка провео у притвору 1598 дана и то почев од 12.10.2011. до 17.04.2015. године и од 02.06.2015. до 19.02.2016. године, те у кућном притвору 368 дана почев од 19.02.2016. до 22.02.2017. године, да је пресудом К 628/14 од 07.04.2017. године ослобођен од оптужби које су му стављене на терет, првостепени суд је закључио да су испуњени услови прописани одредбом члана 584. став 1. тачка 1) Законика о кривичном поступку за одговорност тужене, те да је тужена у обавези да тужиоцу накнади штету због неоснованог лишења слободе у износу од 14.552.000,00 динара, док је у преосталом делу за износ од 20.908.000,00 динара тужбени захтев одбио као превисоко постављен.

Другостепени суд је делимично преиначио првостепену пресуду, прихватајући изложено становиште првостепеног суда о основу одговорности тужене за накнаду штете тужиоцу због неоснованог лишења слободе. Међутим, применом правила из члана 200. ЗОО закључио је да је висина правичне новчане накнаде због неоснованог лишења слободе превисоко одмерена, те да према тежини и начину извршења кажњивих дела за које је тужилац био осумњичен, чињеници да је у време лишења слободе имао 23 године, трајању притвора, непријатностима приликом хапшења, неповољним животним условима у изолацији и забринутости за трајање притвора и исход поступка, nelaгодностима у друштвеној средини закључио да правична накнада представља износ од 10.000.000,00 динара, налазећи да је здравственом стању и тужиочевом субјективном осећају ускраћености безнађа од стране првостепеног суда дат превисок значај те да досуђивање још износа од 4.552.000,00 динара било неспојиво са друштвеном сврхом накнаде.

По становиштву Врховног касационог суда, одлука другостепеног суда заснована је на правилној примени материјалог права.

Европска конвенција о људским правима је у члану 5. утврдила да свако има право на слободу и безбедност, предвидела је разлоге за лишење слободе, као и да свако ко је ухапшен или лишен слободе у супротности са одредбама тог члана има утуживо право на накнаду. Устав Републике Србије у члану 35. став 1. прописује да свако ко је без основа или незаконито лишен слободе, притворен или осуђен за кажњиво дело има право на рехабилитацију, накнаду штете од Републике Србије или друга права утврђена законом.

Одредбом члана 584. став 1. Законика о кривичном поступку прописано је да право на накнаду штете има лице које је, између осталог, било лишено слободе, а поступак је правноснажно окончан одбијајућом или ослобађајућом пресудом.

Правилан је закључак нижестепених судова да постоји основ одговорности тужене за накнаду штете због неоснованог лишења слободе. Висина накнаде нематеријалне штете, правилно је од стране другостепеног суда утврђена у складу са критеријумима који су прописани одредбом члана 200. став 1. и 2. Закона о облигационим односима. Ценећи околности конкретног случаја, природу и тежину кривичног дела које је тужиоцу стављено на терет, временски период лишења слободе, године живота тужиоца (23 године) у време лишења слободе, породичне прилике, реакције окружења након изласка на слободу, Врховни касациони суд налази да је досуђени износ накнаде нематеријалне штете од стране другостепеног суда адекватан значају повређеног добра тужиоца и циљу коме та накнада служи.

Наводима ревизија не доводи се у сумњу правилна примена материјалног права одредбе члана 200. Закона о облигационим односима, јер је другостепени суд на основу околности конкретног случаја правилно одмерио висину правичне накнаде нематеријалне штете.

О трошковима првостепеног и другостепеног поступка је одлучено правилном применом одредаба члана 153, 154 и 165 ЗПП.

Из наведених разлога, на основу члана 414. став 1. Закона о парничном поступку одлучено је као у изреци.

**Председник већа - судија
Добрила Страјина,с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић